

Mai magyar művészek galériája Szlovákiában

Dunaszerdahely példája

1994. október 20-án két autóbuzsnyi képzőművész, újságíró, tévés és más érdeklődő anyaországi magyar utazott el Csallóköz fővárosába, Dunaszerdahelyre, hogy részt vegyen a Kortárs Magyar Galéria bemutatkozó kiállításának megnyitőünnepségén.

A galéria létrehozását a város vezetősége kezdeményezte. 1994 elején megalapították a Kortárs Magyar Galéria Alapítványt, melynek támogatói: Dunaszerdahely Városi Önkormányzata, a szlovákiai Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége, a Magyarok Világszövetsége, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, valamint a Rákóczi Szövetség.

Példás az a gyorsaság, amellyel a kiállítást létrehozták. A 61 mű magyarországi és szlovákiai magyar művész alkotása. Sokféle stílust, sokféle szemléletet képviselnek a kiállított képek: az európai iskolától a legújabb irányzatokig (szürrea-

lista, konstruktív, nonfiguratív, újrealista törekvések).

A dunaszerdahelyi galéria első kiállítása főleg a festészetet reprezentálja, csupán négy kisplasztika képviseli a képzőművészet másik ágát. Ezek egyike Nagy Jánosnak, a kiváló szlovákiai művésznek „Niké” című szobra, melynek fényképével illusztráljuk ezt a rövid beszámolót. A kiállító magyarországi festők között olyan nevek találhatók, mint Csáji Attila, Gerson Pál, Gyarmathy Tihamér, Kéri Imre, Kurucz D. István, Luzsicza Lajos, Schéner Mihály, Stefanovits Péter, Sváby Lajos, Végh András, a hét szlovákiai művész közül Nagy János mellett említjük meg Szabó Gyulát és Lipcsey Györgyöt.

A kiállítás anyaga természetesen nem ad, nem adhat átfogó képet a mai magyar képzőművészetről, de alkalmas arra, hogy betekintést nyújtson művész kortársaink alkotóvilágába, és alapja legyen egy általános érvényű gyűjteménynek. A galéria tavolabbi terveiiben szerepel egy nemzetközi magyar kiál-

Nagy János: Niké

lítás megrendezése is.

A megnyitőünnepségen dr. Mag Gyula múzeumigazgató bevezető szavai után Pázmány Péter alpolgármester tájékoztatta a megjelenteket az alapítvány munkájáról, majd megnyitóbeszé-

det mondott dr. Milan Jankovsky, a Szlovák Kulturális Minisztérium művészeti szekciógazdája és dr. Szűrös Mátyás országgyűlési képviselő. Jankovsky szavaiából megtudtuk, hogy tervezik egy hasonló funkciójú galéria megnyitását (szlovák változatban) Békéscsabán is. Nyilvánvaló hát, hogy északi szomszédaink kulturális vezetői tisztában vannak a művészetek összekötő szerepével. Ezt a gondolatot hangsúlyozta Szűrös Mátyás is.

A műsort néhány számmal a révkomáromi Comorra kamarazenekar és a dunaszerdahelyi Vox Camerata énekkar is gazdagította. A hatalmas kiállítótermet teljesen megtöltötte az érdeklődők tömege. Reméljük, ez jó előjel arra nézve is, hogy a jövőben ugyancsak nagy számban fogják felkeresni e galériát a látogatók.

Bízunk benne, hogy rövidesen megnyílik Békéscsabán a mai szlovák képzőművészek galériája, s ezt a jó példát a többi környező államban is követni fogják.

Török Bálint

Bagi János vitéz Budakeszin

Drámapedagógia vagy színjátszás?

El lehet-e játszani színházi előadásként a János vitézt, de az eredetit, Petőfi költeményét teljes egészében, az első sortól az utolsóig?

A bagi általános iskola hatodik osztályosainak „Fapihé” színjátszócsoporthoz bizonnyítja, hogy igen. Már amikor a mintegy húsz, mindvégig jelen levő szereplő kivétel nélkül azt játssza, hogy „nagy melege vagyok”, felvillanyozódik a nézőtér, történetesen a budakeszi Erkel Ferenc Művelődési Házban, ahol a színjátszó szakmai nap* egyik programjaként láthattuk a bagi gyerekek bemutatóját. Már bizonyosak lehetünk benne, hogy eredeti felfogású, igazi élményt jelentő előadásban részesülünk.

A színpadra alkalmazó Leszkovszky Albin persze kihagyott sok mindent, alaposan megrövidítette a költeményt, ám ezt nem érzékeljük, hiszen sorra megjelenik

mindez, amire emlékszünk. A falu, a zsványtanya, a huszárok menete, a francia királyi udvar, az óriások földje, a boszorkányok, a tündérek. A szereplők végigvándorolnak minden helyszínt, eljutnak minden helyre Fodor Mihály, a bagi általános iskola igazgatója rendezésében. Egy hosszú kék lepél, egy létra a legkülönbözőbb dolgokká változik, bármire használható, amire éppen szükség van ahhoz, hogy megtörténjen, aminek történnie kell. A gyerekek birtokukba veszik a költeményt, öröm, buzgóság, büszkeség a kis arcokon, miközben előadják, nagy bizottsággal mondják Petőfi sorait, magától értetődően válnak egyik vagy másik szereplővé.

Mert nem egy János vitéz és nem egy Iluska van, s a többi szerepet sem egy-egy valaki alakítja. Hanem mindannyian. Kendőt köt a fejére egy kisfiú: ő Iluska. A Jan-

csik és János vitézek pedig éppen hogy egymásnak adják a főhősi lehetőséget, kézzel foghatóan is, a fejükön viselt süveg, kezükben fogott vándorbort átadásával.

Drámapedagógia vagy gyermekszínház — ez volt a központi témája a bemutók utáni szakmai tanácskozásnak, erről cserélték ki gondolataikat Pest megyei amatőr színjátszócsoporthoz vezető, a munkát megyei szinten összefogó, s vendégként az ország más részéről érkezett szakemberek. Véleményük elmondása, a gondok sorolása közben nem egyszer említették a bagiak János vitézét példaként arra, hogy sikerülhet a kettő egybeötvözése.

N. A.

* A színházi szakmai nap tanulmányokról beszélt lapunk 21-ei számában Nagy András László

Egykor betiltották a fordítást

Ratkó-kötet Nagykállón

Könyv alakban jelentette meg Ratkó József költő egykor hallgatóságosan betiltott Antigoné-fordítását a Nagykállói Városi Könyvtár. A kötetben — melynek kiadásához Nagykálló Barátainak Köre és a Nagykállóért Alapítvány adott támogatást — olvasható a költő Kreón című tragédiája is, amit Szophoklész remekművének mintegy folytatásaként alkotott.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Nagykállóban öt évvel ezelőtt bekövetkezett haláláig élt és alkotott Ratkó József évekig dolgozott az Antigoné fordításán, hogy maradéktalanul megőrizhesse a szophoklészi szavak közvetlen je-

lentését. A fordítást végül 1986-ban fejezte be, s addigra már a nyíregyházi és a debreceni színház szerződéssel is rendelkezett, a két teátrum felajánlotta a tragédia bemutatását. A mű színpadra mégsem kerülhetett, mert a döntéshozókat az 1956-os forradalomra és szabadságharcra emlékeztette. Ezért ha nyíltan nem is, de valójában indexre került Ratkó Antigonéja. A költő barátai szerint ez játszott szerepet abban, hogy a remekművet folytatta Ratkó József, s megírta az Antigoné egyik szereplőjének — a manipulátorból élők és holtak fölött ítélkező uralkodóvá vált —, Kreónnak a tragédiáját.

A vetélkedő díjazottjai

Rokon népek költészete

Rokon népek költészete címmel országos vers- és prózamondó verseny döntőjét rendezte meg a hét végén az Országos Versmondó Egyesület. A finnugor nyelvrokonaik irodalmát bemutató fesztivál házigazdája az esztergomi Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola volt. A huszonöt résztvevő két-két népi, illetve műköltészeti alkotással szerepelt a kétnapos döntőben. A versenyzők — fiatalok és idősek — közül nyolcan Juvan Sesztalov, a hazánkban is ismert manysi költő-író műveit adták elő. A zsűri — amelynek elnöke Domokos Péter professzor, a finnugor népek irodalmának kutatója, az ELTE finnugor tanszékének vezetője volt — a megosztott első helyezést a székesfehérvári Farkasné Döry Magdolnának és a gyöngyösi Salmási Gabriellának; a második helyezést Szabó Anitának és Keresztes Mónikának; a harmadikat Keresztes Mónikának és Barkó Ottólinak; a negyediket pedig Barta Ilidikónak ítélte oda. Domokos Péter a versenyzőkhöz intézett beszédében hangsúlyozta, hogy mint az olimpiákon, itt sem a győzelem, hanem a részvétel a fontos, hiszen nem kis nehézséggel jár nyelvrokonaik már magyarul kiadott irodalmának felkutatása is. Könyvkiadásunknak ezen a téren is nagy adósságai vannak.

T. Sz.

Könyvespolc

Versek a forradalomból Szilágyi Ferenc kötetéről

Az eltemetett versek közé tartozik Szilágyi Ferenc most megjelent kötetének összesen hatvanegy darabja. Legalábbis ebben az összegzésben, hiszen első három verse, az Előhangok — bevezető — ciklus legkorábban születettként egy 1954. február 2-án megírt verset közöl, legutóbbiként pedig 1956. október 10-én kelt, tizenhárom versszakost. (A közbülső 1955. szeptember 9-én íratott.) Néhány versét 1989-ben Jancsó Adrienne által vezetett esten Bánffy György mondta már a szerző által erősen átválogatva, mivel a rendszerváltás akkor még nem volt befejezett tény, és a versek nagy része akkoriban még elő sem került.

A Világ csodája című kötet a napokban hagyta el a nyomdát. A versek keltezése az 1956-os forradalom és szabadságharc alatti, illetve nem sokkal utáni. A legutolsó, a Hatalmak című negyvenkét soros 1956. december 20-ai keltezésű. Stílusában csak kevésbé tér el az előzőktől, és egyben arra is mutat, hogy szerzőjének volt köze a nyelvtudományokhoz. A korábbi szövegeinek — értve ezen a forradalom életéről szólókat — nemegyszer kelepészzerűen, sortűzhangúan torlódo, általában kemény, zöngétlen zárhangokkal súlyosbított, nehezen mondható, inkább olvasható nyelvezetű átrendezi a visszazuhanó életsor. Szétlázulnak a formás versszakok, és ódon varázsszövegeket is felidéző módon párhuzamos szerkezetek jelennek meg. Ezek stilisztikai jelentősége itt kettős: egyfelől az állandó ismétlődésben keletkező feszültség adta fokozás válik — bár mintegy föld alá te-

Petry Béla grafikája

metkezten — fojtott kiállítás, másfelől az ekként is értendő ráolvasásritmus a magyar költészetnek és prózának közös gyökereiből ismert. Míg a gyökerekhez nyúl, kapcsolódik a magyar mellett a régi biblikus szövegek hatásához is, amivel a magyar sorsfordulók verselői gyakorta éltek: a túlságosan súlyos mondanivalóhoz erőt ad a bibliai szövegek stílusának veretessége.

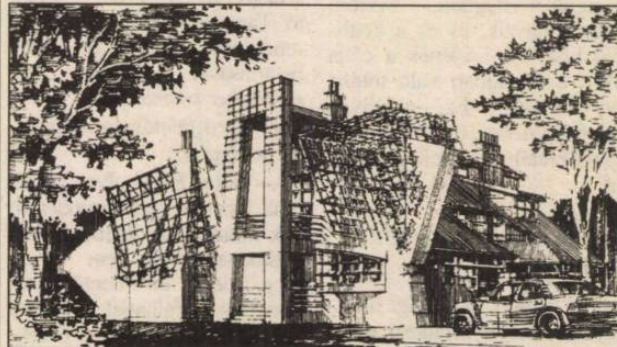
Ilyen és ehhez hasonló esetekben csupán az általában vett esztétikai értékek alapján kell ítélkeznünk: a szorosan vett forradalmi időszak alatt, a napok sodrásában keletkezett ötvennyolc versnek — amelyek közül rövidnek alig féltucatnyi mondható — egész egyszerűen nem volt ideje a „megérésre”. Hát még a csiszolásra, a képek, érzetek és fogalmak esztétikailag és nemcsak etikailag igaz ítélettel emelésére. Méltánytalanok lennénk, ha számon nem kérhetők dolgokat keresnénk az érték mérésére. (Szentci Molnár Társaság, Budapest, 1994)

Szitányi György

Biatorbágyi tárlat

Boros István „1942 II.” című kiállítását nemrégiben nyitották meg a biatorbágyi faluházban. A november elejéig látható tárlat nem véletlenül kapaszkodik a rég volt időhöz. Mert látomásos. Visszaidéz régi életeket. Káprázatos színfoltok, vonalak szelik át, imitt-amott kódexek szövegmaradványai tűnnek föl, hogy egy-két sarokban szomorú férfifej tekintse át a festett vásznat. Elmúlása és jelenvalóság ötvöződik a képeken. Nostalgia és fájdalom. A jövő féltése. Mindez együtt tetten érhető a művész munkáin. (f-b)

Lengyel építészeti kiállítás

Konrad Chmielewski építészete címmel nyílt kiállítás a Magyarországi Lengyel Intézet és az Országos Műemlékvédelmi Hivatal rendezésében a lengyel intézet Tancsics Mihály utca 1. alatti kiállítóterében. Chmielewski jelentőségét Hadik András művészettörténész és Ralf Wisniewski, a lengyel intézet igazgatója méltatta. A tárlat november 13-ig tekinthető meg